

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

CAMBRIDGE LIBRARY COLLECTION

Books of enduring scholarly value

Classics

From the Renaissance to the nineteenth century, Latin and Greek were compulsory subjects in almost all European universities, and most early modern scholars published their research and conducted international correspondence in Latin. Latin had continued in use in Western Europe long after the fall of the Roman empire as the lingua franca of the educated classes and of law, diplomacy, religion and university teaching. The flight of Greek scholars to the West after the fall of Constantinople in 1453 gave impetus to the study of ancient Greek literature and the Greek New Testament. Eventually, just as nineteenth-century reforms of university curricula were beginning to erode this ascendancy, developments in textual criticism and linguistic analysis, and new ways of studying ancient societies, especially archaeology, led to renewed enthusiasm for the Classics. This collection offers works of criticism, interpretation and synthesis by the outstanding scholars of the nineteenth century.

Catulli Veronensis Liber

Emil Baehrens (1848–88) was a German classicist, who produced many important editions of Latin poets, travelling extensively to view manuscript sources. This edition of Catullus was published in two parts, the text in 1876 and the commentary in 1885. It was particularly significant for its analysis of the manuscript sources. He proved conclusively that the late fourteenth-century texts known as Codex Oxoniensis and Codex Sangermanensis were derived from an earlier, almost complete, manuscript from Catullus' home town of Verona, and that all editions should be based on these texts. A.E. Housman considered Baehrens' edition to be a landmark in Catullus scholarship, and that while it was not faultless, it had both intrinsic merit and historical interest. Although not all of Baehrens' readings are now accepted, and a third reliable source has since been found, the book still has a value for those interested in classical textual scholarship.

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

Cambridge University Press has long been a pioneer in the reissuing of out-of-print titles from its own backlist, producing digital reprints of books that are still sought after by scholars and students but could not be reprinted economically using traditional technology. The Cambridge Library Collection extends this activity to a wider range of books which are still of importance to researchers and professionals, either for the source material they contain, or as landmarks in the history of their academic discipline.

Drawing from the world-renowned collections in the Cambridge University Library, and guided by the advice of experts in each subject area, Cambridge University Press is using state-of-the-art scanning machines in its own Printing House to capture the content of each book selected for inclusion. The files are processed to give a consistently clear, crisp image, and the books finished to the high quality standard for which the Press is recognised around the world. The latest print-on-demand technology ensures that the books will remain available indefinitely, and that orders for single or multiple copies can quickly be supplied.

The Cambridge Library Collection will bring back to life books of enduring scholarly value (including out-of-copyright works originally issued by other publishers) across a wide range of disciplines in the humanities and social sciences and in science and technology.

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

Catulli Veronensis Liber

EDITED BY EMIL BAEHRENS

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS

Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore,
São Paulo, Delhi, Dubai, Tokyo, Mexico City

Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York

www.cambridge.org

Information on this title: www.cambridge.org/9781108024426

© in this compilation Cambridge University Press 2010

This edition first published 1876-85
This digitally printed version 2010

ISBN 978-1-108-02442-6 Paperback

This book reproduces the text of the original edition. The content and language reflect the beliefs, practices and terminology of their time, and have not been updated.

Cambridge University Press wishes to make clear that the book, unless originally published by Cambridge, is not being republished by, in association or collaboration with, or with the endorsement or approval of, the original publisher or its successors in title.

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

CATULLI VERONENSIS
LIBER.

RECENSUIT ET INTERPRETATUS EST

AEMILIUS BAEHRENS.

VOLUMEN PRIUS.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCLXXVI.

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

CATULLI VERONENSIS
LIBER.

RECENSUIT

AEMILIUS BAEHRENS.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCLXXVI.

Cambridge University Press
978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
Edited by Emil Baehrens
Frontmatter
[More information](#)

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PROLEGOMENA.

Ad cognoscenda fata, quae libellus Catullianus per antiquum mediumque aeuum subiit, proficiscendum est ab accurata indagatione eius codicis uetusti, ex quo qui hodie supersunt libri mss. nouicii originem traxerunt.

Primum Ratherium, episcopum Veronensem, certo constat Catulli carmina per medium aeuum legisse; id quod Maffeus in Veronae illustratae uol. II p. 7 ed. a. 1731 indicauit. Ratherius enim in sermonis de Maria et Martha habiti capite IV [Opp. ed. Ballerini p. 639] haec dixit: *quid de me dicere, quid ualeo cogitare (et ut turpia subsiliens honesta solum, prohibita licet, depromam), si in lege dei, ut debitorem me fore non nescio, die non meditor ac nocte, Catullum numquam antea lectum, Plautum iam olim lego lectum, [ita Hauptius: lego nec lectum edd.], musicam quando saepe rogatus expono* —'. habitum esse sermonem istum Veronae a. 966 uel potius 965 recte monuit E. de Leutschius in nunt. erud. gotting. a. 1855 p. 1975. erat autem Ratherius uir ut illis temporibus eruditissimus; ex poetis latinis eum Plautum Terentium Horatium Phaedrum Persium Iuuenalem bene nosse exemplis ex eius scriptis adlatis comprobauit R. Ellisius [praef. ad Cat. p. VII sq. not.]. ille igitur Catullum antea non lectum eo fere tempore quo sermo supra commemoratus est institutus legisse se testatur; cuius lectionis uestigia sat tenuia idem Ellisius l. 1. p. VIII diligenter congressit. non potest autem dubitari quin Ratherius Catulli librum Veronae, et in ipsa quidem ecclesiae cathedralis bibliotheca celeberrima, reppererit; quod ut ipsa illius uerba quam accuratissime perpensa, tum uero Beneuenti epigramma, quode dicendi

VI

mox dabitur locus, ueri reddunt simillimum. neque recte statuunt Hauptius [quaest. Cat. p. 4] Ellisiusque, potuisse Ratherium ex Gallia uel aliqua Italiae urbe Catulli librum secum Veronam portasse. sed eundem, cum a. 968 a Veronensibus urbe expelleretur, in exilium secum abstulisse codicem Catullianum, hoc, licet nullis adseratur scriptorum testimoniis, argumentis tamen ut puto non spernendis infra optenturum me esse confido. post Ratherium autem usque ad saeculi XIV initium nemo Catulli iniecit mentionem. hoc autem tempore compositum est nobilissimum illud epigramma, quod ex codice antiquissimo Sangermanensi a. 1375 scripto adponam integrum:

*Versus domini Beneuenuti de Campexanis de Vicentia
 de resurrectione Catulli poetae Veronensis.*

Ad patriam uenio longis a finibus exul;

Causa mei reditus compatriota fuit.

Scilicet a calamis tribuit cui Francia nomen

Quique notat turbae praetereuntis iter.

Quo licet ingenio uestrum celebrate Catullum,

Cuius sub modio clausa papyrus erat.

Beneuenutus de Campexanis igitur Vicetinus huius epigrammatis est auctor. neque enim audiendi codices aliquot recentissimi, qui Guarino illud tribuunt. primus autem J. G. Meinertus [annal. uindob. 1831 append. p. 1—17] quinam Beneuenutus ille fuerit nos edocuit. idem est enim quem Guilelmus Pastrengicus amicus uocat poetam et scribam mirabilem quemque anno 1323 e uiuis excessisse Meinertus l. l. ex Ferreti [Muratori rer. Ital. scr. IX. p. 1185] carminum de morte illius compositorum quarto concludit. certe a. 1330 iam non inter uiuos fuit. eo enim anno mortuus est Albertinus Mussatus Patauinus, ad quem carmina illa de Beneuenuti obitu scripta dedit Ferretus. sed ipse ille Mussatus cum a. 1314 in elegia quadam [p. 39 ed. Pignor.] Catullum commemoret, hinc Meinertus ante annum illum Catulli librum iterum ex tenebris in lucem reductum esse statuit. contra quem recte monuisse uidetur Hauptius [quaest. Catull. p. 4 sq.], ita a Mussato commemorari Catullum ut huius notitia facile ex Martialis carminibus potuerit hauriri. quamquam

unum certe locum fortasse non sine Catulli recordatione scriptum in Mussati carminibus indagavit Ellisius [praef. p. XIII]; quod enim apud Mussatum [p. 30 ed. Pignor.] extat *Nemo tam fortis ualet esse quo non fortior assit*, id nescio quo modo adludit ad Catullianum illud [LXVI 28] in Veronensi sic deprauatum *quod non fortior aut sit alis*. sed hoc incertum; certum iam illud, non potuisse multo post a. 1323 scribi id a quo degressi sumus epigramma. quod nunc accuratius contemplandum est. et de uersuum 3 et 4 sententia cum diu multumque disceptatum sit, etiam nunc ualet quod Hauptius [quaest. Cat. p. 7] scripsit: 'optabile sane esset ut Beneuentus narrationem suam minus obscurasset uerborum quasi inuolucris atque integumentis. nunc aenigma carminis, postquam plurimi neque hebetis ingenii homines omnia scrutati sunt, nihilominus latitat ac diutius ludificat. nam fatendum est nihil certi atque explorati adhuc esse indagatum, nisi modium sub quo Catulli papyrus clausa fuisse dicitur translatum esse de Lucae uerbis eu. 11, 13.*) missis igitur uu. 3 et 4 de prioribus uideamus. in quibus plerique Catulli librum haec dicentem faciunt: 'longis a finibus, id est ex tenebris et quasi ab inferis, ubi degebam in exilio, en redeo ad patriam Veronam; compatriota autem, id est ciuis Veronensis, ex tenebris istis me eruit.' et in hac quidem interpretatione nunc fere adquiescunt, inducti ni fallor maxime tituli uerbis illis *de resurrectione Catulli*. unus nuperime Ellisius [praef. p. XIV sq.] quam false uerba *longis a finibus exul* hoc modo accipiantur significauit. neque hercle uerba illa aliter possunt intellegi quam ita: 'longinquis e terris, ubi exul agebam, in patriam redeo'. hoc uerissime Ellisius. qui, si non praefractius negasset Ratherium codicem Catullianum Veronae repperisse, facile id ipsum quod uerum est adsecutus esset. nam si libellus hoc dicit, se redire ad patriam ex exilio longinquo, quid aliud hinc sequitur quam eum iam olim fuisse Veronae? quid porro,

*) nam quae in codice Bononiensi teste Detlefseno [in actis conuent. philol. Kilon. p. 90] extat ad u. 3 adnotatio: *franciscus a calamis uel a breuibus*, ea scribae temeraria coniectura potius quam certa aenigmatis λύσις putanda est.

Cambridge University Press
 978-1-108-02442-6 - Catulli Veronensis Liber
 Edited by Emil Baehrens
 Frontmatter
[More information](#)

VIII

quaeso, magis licet coniectare quam hoc, RATHERIUM a. 968 secum in exilium absportasse codicem Catullianum? quae suspicio ut reapse ueri est quam maxime similis, ita accedentibus aliis rationibus infra firmabitur. sed ubinam terrarum per aliquot saecula codex in exilio latuerit dubium est. BELGIAM fuisse eo fit probabile quod hanc in terram RATHERIUS VERONA pulsus sese contulit ibique diem obiit fatalem. utut autem haec se habent, magna Veronae exorta est laetitia, cum thesaurum nobilissimum cuius quidam Veronensis in peregrina terra repperisset repertumque patriae restituisset. nondum scilicet oblitterata erat fama, qua eius poetae opuscula, quo filio Verona merito gloriabatur, in patria urbe olim adseruata esse dicebantur. publicae igitur laetitiae composito illo epigrammate Beneuenutus egit interpretem.

Igitur non multo post a. 1323 in pristinam sedem rediit Catulli libellus. ex quo a. 1329 Veronensis quidam, cum flores moralium auctoritatum ex uariis auctoribus in patria bibliotheca componeret, Catulli quoque uersus tres excipit; cf. Detlefsenus in Iahnii annal. a. 1863 p. 522 et L. Schwabius in ind. lection. Dorp. a. 1864. ex eodem codice Veronensi deinde suam Catulli notitiam hausit Guilelmus qui ab oppidulo prope Veronam sito ubi natus erat audiit Pastrengicus uixitque ab anno fere 1295 usque ad a. 1360. hic in libro de Originibus rerum conscripto, cum quattuor locis Catullum commemoret, duobus ita adfert ut ipsum codicem non euoluisse non possit. loca ex rarissima Michaelis Angeli Blondi editione Venetiis a. 1547 emissa excipit Hauptius [quaest. Cat. p. 5]. sunt autem haec: p. 16^a *Bencius Longobardus gente, patria Alexandrinus, Canis grandis primi, inde nepotum cancellarius, magnae litteraturae uir, omnium historio-graphorum scripta complectens et a mundi constructione exordium sumens cunctarum gentium nationum regum populorumque omnium simul gesta contexuit, opus grande, uolumen immensum, quod in tres dimensus est partes, ut de illo dici possit quod scribit Veronensis poeta dicens Ausus quidem unus Italarum omne aeuum tribus explicare chartis. i. uoluminibus Iupiter doctis et laboriosis. uersus sunt carminis libello praemissi 6 et 7 a nullo auctore antiquo adlati. deinde p. 18^b: Catullus,*

Veronensis poeta, Ciceronis coetaneus, librum uario metrorum genere exaratum, multa iocosa et placita continentem, scolasticis legendum tradidit Protholomaei Alexandri temporibus. talia Pastrengicum scribere nequisse nisi ipso inspecto codice ultro apparet. sed quae praeterea de Catullo habet haec non ex codice Veronensi fluxerunt. p. 85^a: *Mamutram, Romanum aequitem, Formiis natum, Romae primum marmoreis crustis totius domus suae parietes in Coelio monte operuisse Cornelius Nepos et Plinius referunt. Addiditque Catullus cum primum totis aedibus nullam nisi e marmore Caristeo columnam solidam habuisse.* haec Pastrengicus memoriae quodam lapsu dicit; petita sunt autem ista ex Plinii hist. nat. 36, 6. denique p. 88^b haec scribit: *Siculi libros primi circumcidere coeperunt cum ante pumicarentur, de quo Catullus Qui dono lepidum nouum libellum arrida modo Punicae expolitum.* Idem (id est, Isidorus). hic cum disertis uerbis ex Isidoro se hausisse testetur Pastrengicus, prae tamen nonnulli eum ipsum Catulli codicem cum Isidori uerbis contulisse statuunt. nam ea codicis Veronensis apographa quae sola nunc in censum ueniunt *arido modo pumice expolitum* exhibent. quid autem ualet librum (ut infra in quantum satis est demonstrabitur) omnium pessimum Datanum a prima manu *arrido pumice*, mutatum illud a correctore in *arrida pumice*, praebere? nam et idem Datanus etiam XXII 8 *pumice* scribit et *arrido* itidem uitiose pro *arido* positum ut in *arrida* mutarent Italis auctor fuit Seruii testimonium male fidum.*) peccant autem contra artem pariter atque rationem qui ex hoc unico loco Datano aliquid tribuendum esse putant. quis enim bene sanus, ut nunc res est, nobis spondeat inter tot Isidori codices non esse aliquos qui Catulli uerba ita ut exhibet Pastrengicus re uera praebent? aut quis adfirmare ausit non subesse foedum eius qui editionem Venetam curauit typhotetae errorem? itaque fundamento quam maxime infirmo atque debili innituntur qui ex hoc Pastrengici loco aliquid de Catulli codice Veronensi concludere suscipiant.

*) pleraque omnino Seruii de Catullo testimonia ex supina quadam negligentia profecta sunt. Catullum utique 'arido pumice' scripsisse apparet ex eius imitatore Martiali [epigr. VIII 72, 2].

Cum Pastrengico amicitiae uinculis coniunctus erat uir immortalis nominis Franciscus Petrarca. is cum a. 1347 ad Colam di Rienzi haec scribat: *Eloquio te dicunt Ciceronem ad quem Catullus Veronensis ait: Disertissime Romuli nepotum, ipsum poetam legisse se ostendit; nullus quippe antiquitatis scriptor uerba illa commemorat. et notum est Petrarcam a. 1345 Veronae Ciceronis ad Atticum libros repperisse. eodem igitur tempore eum Catullianum quoque codicem a Pastrengico monstratum peruolutasse et quaedam ex eo excerptis obuia est suspicio; cf. L. Schwabius in actis conuentus philol. Misniensis p. 115. sed post id tempus altum per aliquot decennia de Catullo silentium. anno demum 1374 Colucius Salutatus, diligentissimus illo tempore ueterum codicum inuestigator, in epistula ad Casparum de Broaspinis Veronensem missa (edidit autem hanc et sequentes a Mommseno indagatas Hauptius in nunt. societ. litt. Saxon. a. 1849 p. 258) haec scribit: *Beneuenutus de Imola a quo primum de te grata accepi suggessit imo promisit a te impetraturum ut Propertium et Catullum haberem. Nescio si de hoc scripsit: scio quod interprete non indigeo tecum. Illos si potes fac ut uideam. Vale mei memor. Fl. XIII Kl. Sext.* eodemque anno ad ipsum illum Beneuenutum de Imola inter alia haec dedit: *Tua epistola nil aliud fecit quam amor et caritas, inprimis quod uotorum meorum diligentissimus executor dyomianes Propertium Catullumque procuras quorum mihi nil paene nisi nomen innotuit. Quod ut perficere coneris exoro. Ingens enim cupido mihi diu fuit poetas aspicere. qui loci eo maxime sunt memorabiles quod inde Catulli exemplaria tum temporis nondum diulgata fuisse comperimus. tertiam denique epistulam Colucius iterum ad Casparum de Broaspinis mittit hanc: *Lepidissimas atque ornatissimas epistulas tuas pridie auida manu sed auidiore mente tuo uiso nomine laetus accepi. Si prece uel pretio Propertium de bibliotheca illius celeberrimi uiri, Petrarcae inquam quem nobis subtractum esse, gloriae tamen tam certum quantum potest humano iudicio deprehendi, moleste fero et metrico opusculo, quod absolvere cito ut uellem impediior, lamentor et fleo, haberi posse confidis uel ut meus sit uel ut exemplari queat deprecor ut procures. Catullum quem***

credo paruum libellum aut exemplatum aut exemplandum rogo transmitti ectr. unde in Petrarcae bibliotheca nullum extitisse Catulli exemplar, sed tantum Propertii, recte conclusit Schwabius [act. conuent. phil. Misn. p. 117]. haec omnia sicuti leuia esse putidaque doctrina congesta uidentur, is haec reputato. ex eis quae adhuc disseruimus ante a. 1374 Catulli codicem uetustum Veronensem non fuisse descriptum elucet. neque id mirum. tum enim paucissimi uiri docti eo ueteres scriptores inquirendi cognoscendique studio exarserant quo inflammatos insequentis saeculi Italos plerosque ad inuestigandos codices uel longinquas terras appetere uidemus. porro a. 1374 Colucius Salutatus a Casparo de Broaspinis Veronensi ut Catulli carmina describantur petit. antiquissimi autem quos nos nunc habemus Catulli codices, Oxoniensis scilicet et Sangermanensis, hic a. 1375, ille idem circa tempus, exarati sunt. cum autem insequenti aeuo Catulliani libelli memoria omnis iterum ita periret ut a. 1425 denuo ille ex tenebris in lucem protractus diceretur (qua de re infra dicitur), illud non sine aliqua probabilitatis specie ponere nobis uidemur, in duo tantummodo exemplaria transcriptum esse fine saeculi XIV codicem uetustum Veronensem.

Iamque disputationis nostrae serie atque ordine peruenimus eo ut de Catulli codicibus qui nunc supersunt accuratius dicendum sit. nam ipse ille liber Veronensis cum inde ab illo tempore iam non apparuerit, memoria eius reconcinna est ex apographis nouiciis. sed de tali uetusti alicuius codicis deperditi ex exemplaribus recentibus reconstructione pauca in uniuersum praemonenda sunt. quod in omnibus fere scriptorum graecorum romanorumque codicibus plerumque obseruare licet, quo quis liber mss. uetustior sit, hoc eum purius fideliusque exhibere uerba antiquitus tradita, id multo magis optinet in codicibus tempore renascentium ut aiunt litterarum scriptis. nam saeculo XIV, qua sincera antiquitatis ueneratione paucorum etiam tunc doctorum flagrabant animi, religioni fere erat ueterum auctorum recens inuentorum coniectura inmutare uerba; unde apographa tum temporis facta plerumque cum castitate quadam atque uere-

XII

cundia sunt instituta. sed enim saeculo XV, cum antiquitatis amor atque studium in dies magis increbuisset cumque sermonis antiqui siue uincti siue soluti imaginem quandam certam sibi formassent homines simulque rerum ad antiquitatem pertinentium notitiam hausissent, iam non uerecundia quasi muti steterunt, sed scientiae confidentia simulque ingenium experturi maculas, quibus ueterum dicta diuina deformata intellexerunt, abstergebant atque purgabant. itaque si in noua exemplaria antiquos codices transcribebant, iam non illud tum curabant Itali ut ea quae in illis legerant fideliter redderent, sed ut pro suis quisque uiribus emendationi studerent. atque hoc emendandi studium eo usque paulatim processit ut non solum corrupta sanarent, sed etiam sana corrumperent pro suo iudicio suoque arbitrio inmutantes; ut illud secure possis adfirmare nullum illius temporis codicem plane carere Itolorum interpolationibus. quod si aliquando libros saeculo XV exaratos inuenimus bonos probosque, a peregrinis hominibus eos scriptos esse accuratior contemplatio plerumque docet. ueluti in panegyricis meis latinis, quorum non habemus nisi saeculi XV codices, libri integri et ab interpolatione immunes, Upsaliensis et Harleianus [de quo cf. mus. Rhen. XXX p. 464], a Germanis procul dubio sunt scripti, cum contra codices Italici omnes interpolationibus scateant saepe foedissimis. nimirum Germanorum antiquitatis studiis tum recens inbutorum eadem in describendis codicibus castitas uerecundiaque erat quam saeculi XIV Itolorum. — itaque si scriptoris alicuius antiqui haec est conditio ut eius emendatio libris mss. nouiciis ex uno codice uetusto nunc deperdito profectis innitatur, ea editori prima debet esse lex ut quinam librorum illorum antiquissimi et ab Itolorum fucatis licet interdum blandis lectionibus quam maxime sint liberi sollerti eruat indagatione. nam ex huiusmodi demum apographis uulnera nullo inposito emplastro cruda exhibentibus uetusti codicis lectiones recipere eis que reciperatis artem criticam uia et ratione exercere possumus.

Sed ad Catullum ut redeam, eo nomine praedicare licet Fortunae fauorem quod, cum ipsum librum Veronensem no-

bis inuiderit, tamen duo eius apographa fine saeculi XIV facta nobis indulsit. de quibus iam accuratius dicendum. quorum prius est

G: codex Sangermanensis 1165, nunc inter bibliothecae nationalis Parisinae libros 14137, membranaceus, forma quaternaria minore; solum Catullum continet foliis XXXV uersuum XXXIII, nisi quod in folii XXXV parte auersa uersus XXXIV extant. folio XXXVI Beneuenui epigramma et subscriptio a nobis in calce huius edit. [p. 112] exhibita leguntur; ex qua subscriptione docemur die XIX mensis Octobris anni 1375, quo die Casignorius princeps Veronensis (Can Signorio) laborabat in extremis, **G** Veronae ad finem descriptum esse ex codice 'salebroso'. in libri tegumento manus saeculi XV *bonifattii peruttii* et *Bonifatius peruttius gth. ap. in Roma*, paulo recentior *Casignorius 1375*, denique recentissima *Catulle de uerone a Cornelius auteur de ce Liure 1375* adnotauit. de huius libri fati nihil praeterea expiscari potuimus; nisi quod Achillem Statium, clarissimum Catulli editorem, illo usum fuisse inde colligimus quod adnotatum ab eo ad LXII 8, extare in uno codice post uerba *Sic certe rasuram*, in nullum alium codicem quam Sangermanensem quadrat. huius codicis Lachmanno adhuc ignoti notitiam primus dedit Silligius in Iahnii ann. XIII 262; cuius collationem sat negligentem neglegenter edidit Rossbachius in program. uniu. uratisl. a. 1859 p. 25. Schwabio, qui primus librum egregium, prout meruit, in usum uocauit, diligenter **G** contulit Frid. Duebnerus, qui eo tamen grauer errauit quod uarias lectiones, quae plurimae in **G** siue inter lineas siue in margine adscriptae sunt, alias ab aliis scribis profectas esse statuit; cum, siquid aliud, hoc certissimum sit omnes unius eiusdemque esse scribae, scilicet eius qui codicem exarauit. fefellit Duebnerus quod aliae uariae lectiones minutioribus litteris, grandioribus aliae scriptae sunt. quod suam habet explicationem inde quod inter lineas

XIV

(et ibi potissimum deprehenduntur litterae minutiores) minus suppetebat spatii, cum contra in margine (ubi semper habes litteras grandiores) spatii angustiae non premerent librarium. praeterea illius at uariis lectionibus praemissi ubique eadem est forma. atque hac in re mecum consentire uideo non solum Ellisium [praef. p. XXXV], sed etiam E. Woelfflinum testante E. de Leutschio l. l. p. 1982. itidem ab eadem manu quae ipsum G exarauit factae sunt correcturae plurimae interdum dispectu difficillimae. doleo autem quod, cum ipse G excuterem (factum est hoc mense Martio h. a. summa qua licuit diligentia), accurata carebam libri Oxoniensis conlatione. unde qui post nos libri G correcturas examinabit eum inuenturum esse paucas quae me non ita acutis oculis gaudentem latuerint paene certi scimus. ceterum aliquot locos in rasuris scriptos beneuolentissime iterum inspexit Guillelmus Schmitzius Coloniensis, cum mense Septembri h. a. Lutetiae degeret.

alterum Veronensis apographon est hoc:

O: Oxoniensis siue inter Canonici Veneti libros eos qui saeculi huius initio iure emptionis in Bodleianam inlati sunt numero 30 signatus; est membranaceus, forma quaternaria minore, foliis constans XXXVII uersuum XXXI, nisi quod fol. XIV^b uersus XXVI habet, cum ante c. LXI spatium V uersuum uacuum sit relictum; solum habet Catullum. subscriptione licet careat, tamen sine dubio exaratus est fine saeculi XIV, id quod non solum H. O. Coxe, cuius uiri in aestimandis codicibus iudicium plurimi facio, in bibliothecae Canonicianae catalogo statuit, sed etiam ego ipse, ubi primum mense Maio h. a. codicem pretiosissimum oculis meis inspicere licuit, uerissimum esse agnoui. quin tantam uidi inter hunc et G uel in externo habitu intercedere similitudinem (idem est membranarum genus, eadem fere scriptura, idem atramentum) ut hoc statim intellegerem non posse illos nisi uno temporis tractu, immo uno eodemque fere

anno eodemque loco exaratos esse. sed ad scripturam quod attinet, lectu multo difficilior est O, quippe qui hac quoque in re archetypum anxia imitetur sedulitate; sic ex. gr. litterae quae sunt *ri* et *n*, *im* et *un*, *ui* et *iu* similiaque saepe distingui paene nequeunt. praeterea O compendia habet plurima eaque interdum inusitatiora, quae tamen difficultates non parant ei qui in librarii consuetudines diligenter sese quasi insinuauit. — hic est codex ille Venetus cuius collationem a Morellio se expectare dicit Santenius in fine praefationis carminis LXVIII editioni praemissae. et extat hodieque in O carta, in qua codicem in Santenii gratiam conlatum quidem, sed nihil huic missum esse adnotatum est. prima libri O notitia Robinsoni Ellisio debetur, qui in Catulli editione Oxoniensi a. 1867 eius lectiones adtulit, quamquam neque summum codicis pretium ullo modo perspexit neque in adnotanda scripturae discrepantia ea qua par erat diligentia usus est. partim enim negligentia quadam, partim compendiorum ignoratione, partim aliorum codicum lectiones cum O confundens effecit ut fere nulla editionis illius pagina a falsis de O testimoniis libera sit. postquam autem in Analectis meis Catullianis primus demonstraui inter omnes Catulli codices O facile principem optinere locum, cum uere huius anni Oxoniae commorarer, librum illum bis totum atque locis nonnullis ter contuli. denique quinque locos iterum mea gratia examinauit I. Wordsworth Oxoniensis. ubicumque igitur nostra testimonia ab Ellisianis discrepant, nobis ut credatur nostro iure postulamus. ceterum ut hoc addam, et G et O interdum glossas, maxime in initio, habent; uelut III 14 *quae omnia bella deuoratis* in utroque uoci *bella* superscriptum est *i. pulcra*; sic ad XLVII 4 *uerpus* haec in G extat glossa: *Verpus. pa. dicitur impudicus digitus quo iudei dicuntur sabbato anum purgare; unde iudei uerpi dicuntur.* haec monachorum sapientiam aperte redolentia hic commemorasse sufficit.

XVI

Oritur hic quaestio uter ex his apographis alterutri praestet bonitate. et in uniuersum si rem spectamus, dubitatio potest esse nulla quin pluribus uirtutibus instructus sit **O**. hic enim depinxit magis quam descripsit quae in Veronensi (quem abhinc **V** significabo) reppererat; cuius rei iam olim hoc exemplum adtuli quod litterulae *r* et *s* in scriptura langobardica inter se simillimae saepe in **O** confusae sunt; cf. LXI 42 *citaries*, ib. 70 *compararies*, LXIII 27 *mulies*, alia. sed audio nonnullos maximeque Schwabium hoc mihi obicere: 'unde tu **O** ex ipso **V** fluxisse compertum habes'. quibus quae respondeam non pauca sunt. nam primum **O**, ut **G**, in Italia scriptus est; non extabat autem ibi eo tempore quo **O** exaratum esse mihi quidem sat constat alter Catulli codex uetustus, ex quo **O** describi potuisset. deinde tanta est in uniuersum inter **G** et **O** similitudo quanta inter alios Catulli codices nullos. porro **O** demum in partes uocato locis haud paucis causae errorum in **G** obuiorum patefiunt. huius rei inlustrissimum exemplum habes XCVII 3, ubi **G** *Nilomundius hoc nobisq; ;̄i mundius illud**, **O** autem *Nilomundius hoc nihiloq; ;̄i mundius illud* tradunt. numquam hercle tam mira differentia (*nobisque* et *nihiloque*) explicari posset, nisi **O** libri **V** ductus quam accuratissime expressisset. ut igitur in **O** *nihil* abreuiatum est plerumque *n^t*, sic hoc loco *nihiloque* scriptum est *noq;* ita ut *o* fere distingui nequeat a *o* littera; certe ego ipse primo optutu *nbq;* legere mihi uidebar. intellegis autem, si in **V** idem atque in **O** legebatur, quam facile inde oriri potuerit id quod alterum apographon praebet *nobisq;* alterum exemplum suppeditat CXVI 2, ubi **G** ceterique omnes *batriade* praebent, **O** autem uitii originem demonstrat exhibens *batade*, id est aut *batriade* aut *batiade*; ita enim (*Batus*, *Batiades*) antiquitus traditum fuisse infra optinebitur. plura afferre omitto, cum uel hinc non posse nisi ex ipso **V** ducere **O** originem appareat. denique cum eis locis plurimis quibus in **G** corrector grassatus

*) cum **G** conspirant deteriores omnes, nisi quod Santenianus in margine *nihiloque*, Datanus *nihilo* in textu habent.

sit solus **O** id quod ille a prima manu habuit nobis serua-
 uerit, nonne hinc quoque colligitur eum e **V** descendisse?
 uerbi gratia XLIV 11 **G** tradit *Orationē minantium petitorum*
 ita ut uirgula postea addita uideatur, littera autem *u* in
petitorum uoce a correctore sit restituta. quid autem **O**?
 hic *Oratione minantium petitorum* legit plane egregie: diuide
 litteras et Catulli manum genuinam habebis. solus autem
O hic ueri uestigium seruauit. nam ceteri Catulli codices
 omnes correcturam in **G** obuiam receperunt. et his qui-
 dem satis superque libri **O** ex **V** originem adseruisse nobis
 uidemur. nulli autem obnoxium est dubitationi quin correc-
 turae istae unius eius qui **G** exarauit ingenio debeantur
 plerumque peruerso. ut enim iam per se quam maxime est
 improbabile istius modi correcturas prauas, quales modo in-
 dicaui, ex alio codice uetusto esse petitas, ita diserto scribae
 testimonio quominus talem amplexemur sententiam prohibe-
 mur. huic enim, ut subscriptio in **G** docet, praeter **V** alter
 codex non aderat. quod mordicus tenendum in tota hac de
 correcturis in **G** factis quaestione. sed iam ipsa illa re
 quod libri **G** scriba indulsit correcturis (quamquam non tam
 impudenter quam insequentis saeculi Itali) Schwabii redar-
 guitur opinatio **G** unum omnium religiosissime accuratissi-
 meque **V** descripsisse autumantis cum antea tum nuperrime
 in actis litter. Ienensibus a. 1875 p. 513. hoc, ut dixi,
 ipsae infirmant correcturae, infirmant etiam alia multa.
 nullus enim codex ex. gr. in re orthographica ea quae **V**
 habuisse certum est tam fideliter quam **O** tradidit, cum
 contra **G** locis haud paucis suae aetatis in uocabulis scri-
 bendis consuetudinem (cf. ex. gr. LV 19 *proiicias* idemque
 LXIV 370; *eiiciunt* CV 2; *millia* ubique; *negligere*, alia)
 secutus sit formasque antiquas eis quae tum in usu erant
 commutauerit (cf. ex. gr. LXIV 35 *linquunt*; ibid. 151 *dees-*
sem; LXVIII^b 101 *aequum*; XCVII 10 *pistrino*). quid autem
 de eis libri **O** scripturis dicam, quibus hic solus fideliter **V**
 reddidit, cum in **G** scribae neglegentia ac corrigendi temeri-
 tate praua legantur? quorum locorum cum infra recensum
 daturus sim, hic duos saltim praesumam. itaque LXVII 42
O habet *sola cum concillis*, unde, cum *co* et *a* aliquotiens in

XVIII

V locum mutauerint, facillime id quod uerum est *ancillis* enascitur. sed ipsum illud *conciillis*, cum nihili sit, in V lectum fuisse paene certum est; nam quod in G extat *conciillis* prodit ridiculum eius qui uocem restituere uoluerit latinam tentamen. negligentiae autem tribuendum est quod XXIV 4 *diuitias mi dedisses* in G legitur pro eo quod V tradidisse ex O docemur *diuitias mi dededisses*, unde litterulis diremptis suum redditur Catullo hoc *diuitias mide dedisses*. denique omnes libri O lectiones percense: ubique fere tibi formabis Veronensis deperditi imaginem, quam uel ipsa illius menda reddunt. nam quae in O deprehenduntur librarii errata, haec fere omnia, ut iam supra indicaui, ex exemplaris Veronensis lectu difficillimi natura atque indole explicantur. ut autem locos haud paucos qui librarii latine parum callentis culpa lenissime sint deprauata (quamquam, ut nunc res est, quis spondeat G talibus locis Veronensis scilicet menda non interdum tacite correxisse?), ita nullas omnino interpolationes O prae se fert. nam paucula illa a Schwabio l. l. mihi obiecta partim ex meo apparatu corrigenda sunt, partim eis locis adnumeranda quibus O meliora quam G praebeat. quod enim in O L 5 *illos* pro *illoc* extat: hoc similiaque minime interpolationi tribuenda. ut breuiter repetam quae supra disputaui: O propterea quod exemplaris Veronensis ductus fere depinxit nullisque indulsit correcturis, multum multumque G libro praestat, quippe cuius librarius ut nonnulla neglegenter ex V descriperit, ita a temerariis interpolationibus non abstinuerit. unica uirtute G praepollere ea quod uarias lectiones in V adscriptas plures quam O seruauit postea docebimus.

Praeter G et O non extat Catulli codex saec. XIV exaratus. nam codex Vicetinus, quem F. Blumius [biblioth. libr. mss. ital. p. 234] a. 1360 scriptum dixerat, centum annis recentior est; cf. Detlefsenus in actis conu. philol. Kilon. p. 91.

Iam de codicibus Catullianis saeculo XV scriptis agendum. ingens autem eorum est numerus; nam plus quam septuaginta adhuc innotuerunt. quorum antiquissimus est Bononiensis a. 1412 scriptus teste Detlefseno l. l. p. 90; cf. et Ellisius praef. p. XXXVIII. ceteri omnes aetate longe infe-

riores sunt coniunguntque plerumque cum Catullo Tibullum Propertiumque. nonnullorum ex illis lectiones cum iam ab anterioribus editoribus adnotatae sunt, tum nos non paucos illorum perlustrauimus in Italia primum, tum Parisiis, Londinii, Oxoniae, in bibliotheca Phillipica nunc Cheltenhamii adseruata, Lugduni denique Batauorum*. nam cum G et O saepenumero inter se discrepent, tertium codicem probum fidumque, qui utrinam illorum sit credendum aperiatur plurimum sane interest nancisci. sed fefellit spes. nam dici uix potest quam lubrica fallaxque codicum recentissimorum omnium sit fides. quamquam uel his, quamdiu G et O ignoti erant, utcumque utendum erat editoribus. et Lachmannus cum suam Catulli recensionem superstrueret maxime duobus illorum, Datano et Santeniano (hos enim ceteris aliquantum meliores putauit), bene tamen de Catullo meruit. sed nec tum, cum G patuit uiris doctis, huius cum libris recentissimis necessitudinem aperire licuit. id reperto demum libro Oxoniensi fieri potuit. itaque nos, postquam neque Ellisius neque uero L. Muellerus id quod uerum est uiderunt, patefacta libri O praestantia et inquisitione de huius a G differentiis instituta eo peruenimus ut codices reliquos omnes utpote ex ipso G profectos plane abiectos esse diceremus [Anal. Catull. p. 31]. atque hoc olim quasi per nebulam perspexi; utebar enim libri O conlatione Ellisiana et de G haud paucis locis dubius haerebam, quippe quibus Ellisianae adnotationes a Duebnerianis plane dissentirent. nunc ubi G et O ipse excussi, tantum abest ut sententiam meam mutauerim (neque eam infregit L. Schwabius, qui nuperrime in act. litt. Ienens. l. l. contra nos disputauit), ut eam unice rectam ueramque putem. iam igitur correctis auctisque eis quae olim ad stabiliendam illam protuli totam quaestionem retractabo**.

* codicem Ashburnhamensem Libri 973 inspexit Fra. Ruehlius amicus.

** quos in eis quae iam secuntur attuli codices recentissimos, eos scias esse Schwabianos et Ellisianorum potiores; quamquam Ellisii testimonia saepissime dubitandi ansam praebent. praeterea ut par erat priorum editorum de codd. adnotationes respeximus. ad c. LXII ipsi

b*

XX

Carmen Catullianum LXII seruatum est etiam in codice Thuaneo [T] saeculi IX, qui ex eodem atque codex Veronensis [V] fluxit archetypo. hoc infra accuratius probandum hic ut probatum pono. T igitur u. 8 habet *Siccetes. i.*, unde recte factum est *Sic certest.* idem fere in V lectum fuisse testis est O, cum *Sic certe si* exhibeat. in G erasum est illud *si* utpote sensu cassum itidemque hanc uoculam omittunt recentissimi omnes (hos abhinc § significabo). uide mihi porro. u. 40 in T extat *nullo conuolsus aratro*: O *conclusus* exhibet, G *cōtusus* ita ut *ot* ex correctura sit scriptum. hinc in G quoque primitus *cōclusus* e V descriptum sed postea a librario qui uocem illam nihili esse animaduertisset proprio Marte correctum esse statuemus. iterum autem § ita cum G conspirant ut ad unum omnes illud *contusus* exhibeant. ceterum *conclusus* procul dubio in V erat exaratum, quippe ex archetypi lectione *conuolsus*, intercedente uno inter hunc et V exemplari (qua de re infra agetur) *conusum* exhibente, deprauatum. aliis quoque in lectionibus O cum T contra G § congruit: cf. 3 *pinguis* O T: *pingues* G § forma usitatioire; 63 *Tertia patris pars est data tertia matri* T *Tertia pars patri est data tertia matri* O: *Tercia pars patri data pars data tertia matri* G § omnes aperta interpolatione, cum locum hiare in proptulo esset.

Ex hoc nonnullorum locorum in O et T consensu (cum propter locos plurimos, quibus O cum G ceterisque consentit contra T, de hoc tamquam libri O patre cogitari nullo modo possit; nam quomodo factum sit ut uu. 43 sq. simul in O et T omitterentur infra ubi de uariis in V lectionibus agam exponetur) duae efficiuntur res. primum enim hinc quoque iterum elucet O multo fidelius repraesentare V quam G, quippe qui locorum aliquot corruptorum siue tacitam inter describendum siue meditatam erasis eis quae iam ex V descripserat emendationem instituerit. deinde § omnes in lectionibus prauis et e coniectura restitutis cum G facere

plus quam uiginti codices excussimus. neglexi autem sicubi in uno aliquo ex § lectiones a correctore uel in textu restitutae uel in margine adnotatae sunt.

uidemus. eademque quae in carmine LXII in ceteris quoque carminibus apparet ratio. nam quantumuis in uniuersum O et G conspirant, tamen ubi dissentiunt s̄ a parte libri G semper fere stant ita ut eius scripturas e correctura restitutas plerumque exhibeant. componam locos quibus ea quae in G mutauit corrector in s̄ reperiuntur. habent igitur:

IV 1, 10, 15 *phasellus* O: *phaselus* G corr., s̄ plerique u. 10 et 15, sed eidem u. 1 *phasellus*.

V 8 *Deinde mille altera deinde* O: *Deinde mi altera da* G corr., s̄ fere omnes.

XIV 16 *fit adhibet* O: *sit abibit* G corr., s̄ (sed sic plerique).

XXXII 1 *meas* O: *mea* G corr., s̄.

XXXV 4 *ueniā* O: *menia* G corr., s̄.

XXXVII 2 *pilleatis* O: *pileatis* G corr., s̄.

XXXIX 20 *expolitor* O: *expolitior* G corr., s̄ plerique.

XXXX 3 *auocatus* O s̄ nonnulli: *aduocatus* G corr., s̄ ceteri.

XXXXI 4 *formiani* O: *formiani* G corr., s̄ plerique.

XXXXII 17 *ferre ocanis* O: *ferre o canis* G corr., s̄.

XXXXIII 8 *O sedum* O s̄ duo: *O seclum* G corr., s̄.

XXXXIV 11 *Oratione minantium petitorum* O: *Orationē minantium petitorum* G corr., s̄ omnes.

XXXXVIII 6 *Sint* O: *Sit* G corr., s̄ fere omnes.

LIV 1 *apido* O: *opido* G corr., et ita uel *oppido* s̄.

„ 2 *eri* O: *heri* G corr., s̄ omnes.

LVII 1 *Pulcre* O: *Pulchre* G corr., s̄ omnes.

LXI 88 *ortullo* O: *ortulo* G corr., ita uel *hortullo* s̄.

„ 161 *Rassilemque* O: *Rasilemque* G corr., s̄ omnes.

De carmine LXII uide supra p. XX.

LXIII 31 *animagens* O: *anima gens* G corr., s̄.

LXIV 7 *uerentes* O s̄ pauci: *uerrentes* G corr., s̄.

„ 12 *procidit* O: *proscidit* G corr., s̄.

„ 26, 33, 267 *Thesalia* O s̄ pauci: *Thessalia* G corr., s̄.

„ 61 *Saxa* O: *Saxea* G corr., s̄.

„ 106 *fundanti* O: *sudanti* G corr., s̄.

„ 126 *Actum* O: *Ac tum* G corr., s̄.

„ 136 *crudeles* — *mentes* O: *crudelis* — *mentis* G corr., s̄.

„ 145 *adipisci* O: *apisci* G corr., s̄.

XXII

- LXIV 164 *caures* O: *auris* G corr., §.
 „ 234 *antenenene* O: *antenne* G corr., §.
 „ 239 *seu* O: *ceu* G corr., §.
 „ 249 *prospectans* O: *aspectans* G corr., §.
 „ 253 *Et* O, § pauci: *Te* G corr., §.
 „ 290 *mutanti* O: *nutanti* G corr., § plerique.
 „ 293 *uellatum* O: *uelatum* G corr., §.
 „ 295 *pena* O: *pene* G corr., §.
 „ 355 *prosternet* O: *prosternens* G corr., §.
 „ 392 *lacti* O: *laeti* G corr., §.
 LXVII 44 *Sperent* O: *Sperent* G, *speret* §.
 XCVI 6 *Quintile* O: *Quintilie* G corr., §.

His opponendus est numerus non ita magnus locorum, quibus correcturae in G factae in § siue omnes siue plerosque non receptae sunt*:

- XVI 4 *Quod* O §: *Quod*^t G corr. solus.
 XVII 22 *Qui* O §: *Quid* G corr., Datan.
 XXIII 7 *Ne mirum* O §: *Nec mirum* G, *Nimirum* Dat.
 XXXI 5 *bithinios* O § plerique: *bithinos* G corr., § pauci.
 XXXXII 42 *nilhil pr. nihil* O § plerique: *nilhil pr. nil* G corr.
 XXXXIII 8 *insipiens et* O §: *insipiens atque* G corr. solus.
 LI 1 *mihī impar* O § plerique: *mi impar* G corr., § pauci.
 „ 4 *Te spectat* O §: *Spectat* G corr., § pauci.
 „ 5 *miseroque* O, pars §: *misero quod* G corr., pars §.
 LXI 61 *Nichil* O, *Nihil* pars §: *Nil* G corr., pars §.
 LXVIII 309 *uitte* O §: *uicte* G corr., Datan.
 LXIX 5 *fabulaque* O §: *fabula qua* G corr., Datan.
 LXXI 3 *uestrum* O §: *nostrum* G corr. solus.

Deinde O aut uerum ipsum aut ueri certe uestigium, cum G cum ceteris falsa atque adeo nonnumquam interpolata praebeat, hisce habet locis:

- IV 17 *Tuo* O: *Tuas* G §

---

* explicandum hoc, ut infra apparebit, ex communi illo § librorum fonte, cuius scriba ibi, ubi G recte correxit, negligentia in pristina uitia reccidisse, ibi autem, ubi hic tradita false temptauit, ueram scripturam ex coniectura scilicet restituisse putandus est.

- XI 5 *Arabasue* O: *Arabaesque* G *Arabesque* s
 XVII 25 *derelinquere* O: *delinquere* G s
 XXIV 4 *Midae dedisses] mi dededisses* O: *mi dedisses* G s
 „ 7 *Quid* O: *Qui* G s
 XXV 2 *medullula* O: *medulla* G s
 XXVI 1 *uestra* O: *nostra* G s
 XXVIII 12 *uerpa* s unus] *urpa* O: *uerba* G s
 XXIX 19 *scit* O: *sit* O s
 XXX 11 *Idem* O s pauci: *Inde* G s
 XXXIX 2 *sei* O s unus: *seu* G s
 XLII 7 *illa* O s pauci: *illam* G s
 XLIII 13 *Hoc* O: *Hic* G s
 XLV 10 *Acme] hac me* O: *hanc me* G s
 LV 7 *prendi* O: *prehendi* G s
 „ 11 *Quedam* O s unus: *Quendam* G s
 LVII 7 *lecticulo* O: *lectulo* G s*
 LVIII 5 *magnanimi Remi] magna amiremini* O: *magna
 admiremini* G s; erat, ni fallor, in archetypo *mag-
 ni
 namiremi*.
 LIX 1 *fellat* O s unus: *fallat* G s
 LXI 1 *bellicon iei* O: *heliconei* G s
 „ 16 *Vinia* O s pauci: *Iunia* G itaque uel *Iulia* sim. s
 „ 102 *Lenta set* O: *Lentaque* G s
 „ 197 *cupis cupis* O: *cupis capis* G s
 LXIII 38 *abit* O: *abiit* G s
 „ 46 *sine queis] sineque is* O: *sineque his* G s
 „ 52 *tetuli* O: *retuli* G s
 „ 81 *terga* O: *tergo* G s
 LXIV 25 *tedis* O: *thetis* G itaque uel sim. s
 „ 66 *delapsa e* s unus] *delapse* O: *delapso* G s

* plane non intellego quomodo Schwabius [act. litt. Ien. I. I.] con-
 tendere potuerit, per leges sermonis latini non licere formari deminutivum *lecticulus*. nimirum ut a *pannus* factum est et *pannulus* et *panniculus* [Iuuen. VI 260 teste Prisciano], ita a *lectus* et *lectulus* et *lecticulus*. praeterea Catullus hic Caesaris Mamurraeque poetantium falsam in deminutiuis inusitatioribus formandis eruditionem lepide uidetur perstringere.

XXIV

- LXIV 102 *appeteret* O: *oppeteret* G §
 „ 138 *miserescere*] *mirescere* O: *mitescere* G §
 „ 139 *blanda* O: *nobis* G §
 „ 165 *externata* O: *extenuata* G §
 „ 174 *Creta* O § unus: *Cretam* G §
 „ 179 *ponti* O: *pontum* G §
 „ 185 *quine f. lentos* O: *Quine f. uentos* G §
 „ 231 *tum* O: *tu* G §
 „ 273 *Leuiterque sonant* O: *leuiter sonant* G §
 „ 291 *flammati* § unus] *flamati* O: *flamanti* G §
 „ 319 *custodibant* O § unus: *custodiebant* G §
 „ 353 *messor* O: *cultor* G §
 „ 377 *Hesterno* § pauci] *Esterno* O: *Externo* G §
 LXV 1 *defectum* O: *confectum* G §
 LXVI 50 *ingere* O: *fringere* G §
 „ 55 *auolat* O: *aduolat* G §
 „ 72 *ullo* O: *nullo* G §
 LXVII 5 *maligne* O § unus: *maligno* G §
 „ 8 *ueterem* O § unus: *uenerem* G §
 „ 42 *ancillis*] *concellis* O: *conciliis* G §
 LXVIII^a 2 *mittis* O § unus: *mittit* G §
 LXVIII^b 10 *alli* O: *ali* G §
 „ 27 *clausum* O: *classum* O §
 „ 79 *nec tā* O (*tam* § unus): *nec causa* (cā) G §
 „ 90 *esflauo* O § unus: *eflauo* G §
 LXXI 1 *sacratorum* O: *sacrorum* G §
 LXXVI 11 *instincteque* O: *instinctoque* G §
 LXXVII 1 *amice* O: *amico* G §
 LXXIX 4 *notorum* O: *natorum* G §
 LXXX 6 *tenta* O § pauci: *tanta* G §
 XCII 3 et 4 *habet* O: om. G § plerique
 XCVII 3 *nihiloque* O: *nobisque* G § plerique
 „ 10 *pristrino* O: *pistrino* G §
 XCIX 8 *abstersti* O: *abstersi* G §
 CXIII 6 *saltum* O § unus: *saltem* G §

Et haec quidem attulisse satis superque sufficit; nam leuiora quaedam loca quibus e nostra sententia O libro G asseclisque praestat commemorare peperimus. iam-

que ut puto quaestio illa, unde ξ duxerint genus, profligata est. nam si ξ non solum in lectionibus falsis prauisque, sed etiam eis plerumque locis quibus in $\mathcal{G}$ uerba tradita a correctore temptata sunt coniecturis saepe ineptissimis quaeque nullo modo ex altero codice uetusto peti potuerint, si, inquam, in his omnibus ξ ad unum fere omnes cum $\mathcal{G}$ conspirant: quidnam aliud hinc efficere licet quam ex $\mathcal{G}$ fluxisse ξ ? neque hanc conclusionem certam indubitatumque euertunt pauca illa loca quibus ξ cum $\mathcal{O}$ contra $\mathcal{G}$ faciant. quae ut expediamus, primum demonstrabo communem quendam ξ plurimorum esse fontem. itaque habent:

- XI 3 *ut* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *ubi* ξ ex foedissima interpolatione.
 „ 6 *sagax* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$ ξ unus: *sagas* ξ recte.
 „ 10 *uisens* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *uidens* ξ praeue.
 XXII 4 *esse ego* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$ ξ unus: *ego esse* ξ praeue.
 XXX 1 *salse* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *false* ξ recte.
 XXXVIII 2 *molest]* *male si* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$ Datanus a m. pr.:
     male est si ξ praeue.
 XLII 15 *tamen hoc satis* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$ Datanus: *tamen satis hoc*
      ξ plerique (*satis tamen hoc* ξ duo).
 „ 14 *potes* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *potest* ξ
 L 20 *reposcat* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$ Datan.: *reponat* ξ false.
 LXI 169 *hac tibi* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *ac tibi* ξ recte.
 LXII 59 *uiro* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$ cum $\mathcal{T}$ (Datan.): *uirgo* ξ praeue.
 LXIII 10 *quatiens quod* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *quatiensque* ξ recte.
 LXIV 213 *egens* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *aegeus (eg.)* ξ recte.
 LXVI 71 *parce* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *pace* ξ recte.
 „ 85 *colitis* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *quaeritis* ξ (*petitis* Datan.) praeue.
 LXVII 12 *istius* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *isti (istis* Dat.) ξ praeue ob metrum.
 LXVIII^b 51 *frater* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *fratri* ξ recte.
 „ 53 *adeptum* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *ademptum* ξ recte ex parte.
 LXXIII 4 *taedet obestque* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *taedet stetque* ξ pessime.
 LXXVI 11 *qui tui a. off.* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *qui tu a. aff.* ξ praeue
     ob metrum.
 „ 18 *extremo* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *extrema* ξ recte (*extremam* Dat.)
 LXXXI 3 *ab sede* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *a sede* ξ
 XCI 3 *constantemue* $\mathcal{G}$ $\mathcal{O}$: *constanterue* ξ (*terque* ξ pauci)
     praeue.

XXVI

- CII 1 *ab antiquo* G O: *ab amico* s recte.
 CV 1 *pipileium* G O: *pipeium* uel *pipeum* s recte
 CVI 1 *esse* G O: *ipse* s praue.
 CXII 1 *homo* G O: *homoque* s (*homo sed* Dat.) praue ob
 metrum.

Hinc sequitur s omnes (aut uno fortasse Datano excepto) non pro se quemque ex G, sed ex uno eodemque eius apographo esse profectos, in quo alia recte, praue alia iam correctae erant. ex hoc autem communi fonte explicandum est quod nonnumquam s relictis libri G lectionibus cum O congruunt. quodsi habent XXIV 9 *Hoc tu quamlibet* O s plerique: *hec tu qualibet* G s unus (*Nec tu quidem* Datanus); LXIII *fui* O s: *sui* G Dat.; LXVII 35 *narrat amore* O s omnes: *amat amore* G; LXVIII^a 12 *Neu* O s: *Seu* G (*Heu* Datan.); LXVIII^b 61 *tum* O s: *tuum* G; ibid. 65 *tum* O s: *cum* G; LXXXIV 11 *isset* O s: *esset* G; LXXXVII 1 *potest* O s: *pone* G. haec in G uitiose scripta quam facile potuerint in illo librorum s fonte ab Italo quodam emendari ultro apparet. porro si XV 16 *ut nostrum* G Datan.: *ut nostrorum* O s plerique; XXIII 9 *ruinas* G Datan.: *minas* O s plerique; LXIII 17 *euirastis* G Datan.: *euitastis* O s plerique; LXIV 308 *incinxerat* G Datanus: *intinxerat* O s; C 2 *ueronensum* G Datan., s duo: *treronensum* O s plerique; CXIII 2 *Mecilia* G: *Mecilia* O s omnes praebent, pronom erat his locis librarium s codicum archetypi in ea quae O uel recte uel false exhibet sua sponte culpa neglegentiae incidere (ultimo loco compendii omissione). iam quod inueniuntur loci nonnulli quibus G et O et s plane inter se dissentiant (sunt autem haec: XXIX 14 *comesset* s recte: *comerset* O *comeset* G; LXVII 31 *non solum hoc dicit se* O recte: *non solum se dicit* G *non solum se dicit hoc* s; LXXII 2 *prae me* s recte: *prime* O *per me* G; LXXVIII^b 3 *uerum id non* O recte: *uerum non id* G *id uerum non* s), id non longa eget explicatione: nam primo tertioque loco certam emendationem, ceteris correcturam qualemcumque eorum quae in G uitiose erant tradita habemus.

In eis quae hucusque de s libris disputauimus eas lectiones quae in quibusdam eorum correctori debentur plane

negleximus. idque nostro nos iure fecisse nemo prudens ibit infitias. uno tantum de codice pauca sunt monenda. libri enim Santeniani (L apud Lachmannum et Schwabium) corrector maxime in margine aliquot scripturas adnotauit, quarum mirus est cum O consensus. unum adferam exemplum. LXIV 139 G et ε omnes habent: *At non haec quondam nobis promissa dedisti uoce.* in quibus cum illud *uoce* tam nude positum mirum quantum langueat, coniectura inmutabant docti nonnulli. sed enim mero errore illud *nobis* in G indeque in ε exaratum est; nam id quod O habet *quondam blanda pr. d. uoce* aperta ueritate genuinum est. ipsum autem illud *blanda* Santenianus in margine adscriptum exhibet. dementis esset statuere, Santeniani post medium saec. XV scripti librarium correctoremue (hi enim distinguendi uidentur) ipsum inspexisse Veronensem uetustum, quippe cuius post a. 1375 nec uola usquam nec uestigium apparuerit. unde correctorem istum O ipsum ante oculos habuisse indeque uarias quasdam lectiones siue in margine adnotasse siue in textu restituisse consecrarium est; quamquam alia ab eodem restituta ipsius tribuenda esse ingenio uerum est. itaque et L et siqui sunt huius similes tuto licet abicere. — ceterum num O integer descriptus sit, mihi quidem non liquet. nam pauci ex ε libri, qui saepius eas quas O habet singulares lectiones exhibent, nimis sunt improbi, uelut Harleianus 2574 a nobis examinatus et Laurentianus plut. XXXIII 12; nam cum interdum cum O faciant, locis longe pluribus G maximeque huius correcturas secuntur propriae praeterea corruptione et interpolatione infersi sunt ‘crassa et capitata’.

Iamque restat ut de codice Datano, qui inter ε libros insignem sane locum optinet, disseramus. quem cum Lachmannus (cui, ut iam saepius memorauimus, nec G nec O innotuerant) una cum Santeniano tamquam fundamentum recensionis suae fecisset, magno semper honore editores insequentes habuerunt; quin, postquam nos solidum quo libri Catulliani emendatio inniti debeat fundamentum eruimus, L. tamen Schwabius [act. litt. Ien. I. I.] eius defensorem egit acerrimum. equidem tam bonum de Datano iudicium semper quam